Algemene Beschouwingen PRO Heerlen versie 4 - 1230 woorden

Voorzitter,

De afgelopen maanden was ik werkloos nadat mijn jaarcontract niet werd verlengd. Het niet verlengen van een contract voelt altijd als een afwijzing, en dat geeft een deuk in het zelfvertrouwen. Daarnaast brengt het spanning en stress vanwege financiële onzekerheid. Gelukkig hebben we in Nederland een vangnet en heb ik een WW-uitkering aan kunnen vragen.
Maar over die WW heerst negatieve maatschappelijke beeldvorming. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Hans Vijlbrief, zei onlangs in het programma Buitenhof over mensen in de WW: "We moeten die mensen die op de bank terechtkomen door in de WW in te stromen, zo snel mogelijk van die bank af helpen."
Het zijn ongetwijfeld goedbedoelde woorden, maar de ondertoon is pijnlijk: je bent een luie donder die van die bank af moet komen.
Daar komt de communicatie van instanties als het UWV nog eens bovenop: zakelijk, onpersoonlijk en veelal vanuit achterdocht. (immers, ik zit passief op de bank en moet geactiveerd worden).
Zo ontving ik een sms van het UWV: "U dient binnen 24 uur uw opleiding toe te voegen op werk.nl." Wanneer je dat leest op een moment dat de spanning hoog is, het zelfbeeld laag en zorgen toenemen => dan leest dit als een dreigement.

Tijdens de Sociale Academie, vorige week hier in het theater in Heerlen, hield de Nationale Ombudsman ons een spiegel voor: de overheid/overheidsinstanties slaan de plank qua communicatie vaak mis door te standaardiseren en te generaliseren.

Waarom gaat dit in het grote systeem vaak mis?

De sociologie verklaart dit via het principaal-agent probleem. Deze stelt dat degene die het beleid bedenkt - de principaal - en degene die het moet uitvoeren - de agent - vaak in een andere leefwereld verkeren en andere belangen hebben. De agent heeft andere inzichten over de haalbaarheid van het beleid.

Laat ik een voorbeeld geven van dit probleem aan de hand van de GFT-leges.
Het college staat als principaal voor een loodzware opgave: het sluiten van een begroting in financieel uitdagende tijden. Om de afvalbegroting sluitend te krijgen, is er gekozen voor de GFT-leges.
Maar de inwoner, de agent in dit voorbeeld, heeft een andere leefwereld. Wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek wijst namelijk uit dat inwoners aanzienlijk minder GFT-afval gaan scheiden zodra hier directe kosten aan worden verbonden. Dat zou een rem zetten op onze gezamenlijke circulaire ambities.
Omdat PRO Heerlen uiteraard constructief meedenkt, dienen we vandaag een amendement in (samen met de SP) om binnen dit thema tot een nóg betere oplossing te komen.

In bredere zin kan het onbegrip vanuit het principaal-agent probleem opgelost worden met Deep Democracy. We kunnen daarmee de onderstroom — de twijfels en weerstand in de uitvoering — boven water halen, zodat we tot breed gedragen beleid komen. (tweede termijn op terug komen adhv gezonde scholen)

Tijdens de Sociale Academie vorige week gaven medewerkers van het Nationaal Programma Heerlen-Noord en Arnhem-Oost aan dat er een diep wantrouwen heerst bij inwoners richting de overheid. De

psychologie van de Transactionele Analyse leert ons hoe dat werkt via het 'OK-kwadrant'. Het gezonde uitgangspunt is: ik ben oké, jij bent oké.
Bij wantrouwen verschuift de dynamiek naar: 'ik ben oké/niet ok, maar vooral: jij bent níét oké'. En wantrouwen bij de één, wekt wantrouwen bij de ander op. Als de overheid zich opstelt als de controlerende en alwetende (ik ben ok, jij bent niet ok), dan maakt het de inwoner klein, afhankelijk, minderwaardig.
Wij moeten, wij allemaal, college maar ook raad, naar het gezonde venster van deze methodiek: Ik ben oké, jij bent oké. Een positie van volwassen gelijkwaardigheid.
Wat heel mooi is, is dat in onze stad al op deze manier gewerkt wordt! Zo zagen we tijdens een RIB in Vrieheide-De Stack hoe de aanpak werkt rondom het verduurzamen van woningen. Niet oplossen, niet overnemen, maar samen kijken naar wensen en mogelijkheden van inwoners. Maatwerk vanuit gelijkwaardigheid.

Voorzitter, laat ik over één ding helder zijn: de basis van ons verhaal is vertrouwen, maar dat is geen vrijblijvende naïviteit. Als we zeggen 'alle inwoners zijn oké', dan bedoelen we dat we iedereen vanuit gelijkwaardigheid tegemoet treden. Maar wie die gelijkwaardigheid bewust misbruikt en strafbare feiten pleegt, moet uiteraard onvoorwaardelijk gestraft worden. Juist om onze eerlijke inwoners te beschermen, steunen wij de investeringen in veiligheid en staan we pal achter uw aanpak van ondermijning. Vertrouwen aan de voorkant vraagt om daadkrachtige handhaving aan de achterkant.

Vandaag vieren we als PRO met trots onze successen voor de stad, zoals het circulaire ambachtscentrum dat dit jaar de deuren opende. Daarnaast zien we een enorme beweging op het gebied van volkshuisvesting en ruimtelijke ontwikkeling dankzij de Ontwikkelimpuls, de ProbleemPandenPloeg, de Afstapelpacten en de Woonwerkarrangementen. Ook op ons grootschalige Verduurzamingsoffensief zijn we bijzonder trots. Onze assertieve bestuurlijke lobby in Den Haag werpt haar vruchten af: we brengen concrete verduurzaming naar de stad en versterken de sociale cohesie.
Ook kijken we vooruit: we zijn blij met de pilot schuldhulpverlening naar Arnhems model en het voornemen van het college de fietsbeperking in het centrum anders vorm te geven. Daarnaast blijft goede ziekenhuiszorg dichtbij voor PRO Heerlen een essentiële basisvoorziening. Wij steunen de koers van het college volledig. Om de impact van het verplaatsen van de acute zorg naar Sittard-Geleen te onderzoeken én ruimte te bieden voor een krachtige regionale aanpak, dienen we samen met veel partijen een motie in.
Wij willen pleiten voor meer inclusiviteit in ons gemeentelijk beleid. Echte inclusiviteit ontstaat wanneer we elke inwoner als gelijkwaardig (oké) en van waarde beschouwen. Dit vraagt om helderheid in onze taal. PRO Heerlen wil regels versimpelen - niet afschaffen, maar versimpelen. We merken dat we in dit huis steeds verder verzanden in complex politiek jargon. Inclusiviteit moet verweven zijn in begrijpelijk beleid dat aansluit bij de dagelijkse leefwereld van álle inwoners. Hierom dienen we de motie over regelbalans van JongerenPartijHeerlen mee in.

Voorzitter. Ik begon mijn betoog over mijn ervaringen bij het uwv, en het afstandelijke, geautomatiseerde sms-je dat ik kreeg.
Als we spreken over geautomatiseerde communicatie dan moeten we het vandaag ook hebben over de toekomst die al voor de deur staat. De opkomst en het gebruik van AI.
We zien dat overheden steeds vaker algoritmes en AI-systemen inzetten om efficiënter te werken. Dat klinkt logisch, maar daar schuilt ook een risico……

De best-practices benoemd bij de Sociale Academie en verduurzaming Vrieheide-De stack werken juist omdat er een mens tegenover een mens staat. Omdat een medewerker écht de tijd neemt en luistert. Dat kan geen enkele computer vervangen.
Laten we technologie uitsluitend gebruiken waar het onze mensen ondersteunt, maar laat het nooit het warme intermenselijke contact vervangen. Onze inwoners verdienen een overheid waarin de menselijke maat niet wordt opgeofferd op het altaar van de digitale efficiëntie.

Als we willen dat de grote, ingrijpende besluiten in deze stad breed gedragen worden volgens het deep democracy principe, dan moeten we onze inwoners een plek geven in de besluitvorming. De introductie van een burgerberaad is daarin een logische volgende stap.
PRO Heerlen vraagt het college daarom concreet om te onderzoeken voor welk complex onderwerp in de nabije toekomst een burgerberaad ingezet kan worden, en de kosten hiervan in kaart te brengen.

Tenslotte doe ik vandaag nogmaals een dringende oproep aan deze zaal. Laten we een cultuurverandering hier voorleven. Laten we bouwen aan een raadscultuur van: Ik ben oké, jij bent oké. Alleen vanuit die gelijkwaardigheid kunnen we op een coöperatieve en constructieve manier het debat aangaan en dit huis, onze stad, onze inwoners en elkaar op eenzelfde manier inspireren.